

ŽAGAŇ

Żagań jest miastem, którego charakter wyznaczały ważne dla losów całej Europy wydarzenia, przedsiębiorczy mieszkańcy i otwartość na zmiany.

Dzięki przyjaznym splotom historii pamiętamy o wspaniałym książęcym dworze żagańskim, na którym gościły takie osobistości jak Albrecht von Wallenstein, książę Piotr Biron, księżna Dorota de Talleyrand-Périgord oraz syn księżnej Napoleon Ludwik.

Żagań był miejscem spotkań samych największych ówczesnej Europy. Wielki niemiecki matematyk, fizyk i astronom Johannes Kepler, odkrywca m.in. trzech reguł dotyczących ruchu planet Układu Słonecznego, wynalazca lunety soczewkowej, człowiek, który wprowadził przecinek do ułamków dziesiętnych, ostatnie dwa lata życia spędził właśnie tutaj.

Żagań już od początku XIX wieku był miastem wojskowym. W mieście i okolicy stacjonowały różne formacje wojskowe oraz funkcjonowały poligony. Obecnie mieści się tutaj siedziba 11 Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancernej, której tradycje wywodzą się z 1. Dywizji Pancernej generała Stanisława Maczka oraz 1. Drezdeńskiego Korpusu Pancernego.

W okresie I i II wojny światowej na terenie Żagania ulokowane były dwa obozy jenieckie, w których przetrzymywano jeńców wojennych wielu narodowości. W 1944 roku będący w niewoli lotnicy alianccy zorganizowali jedną z największych ucieczek, która przeszła do historii

Żagań is a town whose unique character has been shaped by significant historical events in Europe, aspiring citizens and openness for changes.

Thanks to favourable circumstances, we may remember the great duchy court of Żagań, which hosted such personages as Albrecht von Wallenstein, Duke Peter von Biron, Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord and son of the duchess Napoleon Louis.

Throughout the ages, Żagań was a meeting place of national leaders and the most powerful men in Europe. Johannes Kepler, the great German mathematician, physicist and astronomer who discovered the three laws of planetary motion, invented the refraction telescope and introduced the decimal point in fractions, spent the last two years of his life here.

Since the beginning of the 19th century, Żagań has been a military town. Various military formations and training grounds were stationed in the town and the surrounding area. At present it houses the headquarters of the 11th Lubuska Armoured Cavalry Division, whose traditions originate from the 1st Armoured Division of General Stanisław Maczek and the 1st Dresden Armoured Corps.

As a result, training facilities as well as the prisoner of war (POW) camps were built here. Prisoners of various nationalities were held here during World War I and World War II. In 1944, allied captives organized one of the greatest escapes that went down in history as the Great Escape.

Żagań ist eine Stadt, deren Charakter durch für ganz Europa wichtige Ereignisse, unternehmerisch denkende Einwohner und Offenheit für Veränderungen geprägt wurde.

Dank günstigen geschichtlichen Verkettungen können wir uns an den großartigen herzoglichen Hof von Żagań erinnern, wo früher solche Persönlichkeiten wie Albrecht von Wallenstein, Herzog Peter von Biron, Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord und der Sohn der Herzogin Napoléon-Louis zu Gast waren.

Żagań war zu dieser Zeit ein Treffpunkt der Größten in Europa. Der große deutsche Mathematiker, Physiker und Astronom Johannes Kepler, der u.a. die drei Gesetze der Planetenbewegung im Sonnensystem entdeckte, Linsenfernrohr baute und das Komma in die Dezimalbrüche einführte, verbrachte hier die zwei letzten Lebensjahre.

Żagań war schon seit Beginn des 19. Jahrhunderts eine Militärstadt. In der Stadt und Umgebung waren verschiedene militärische Formationen stationiert und wurden Truppenübungsplätze betrieben. Derzeit befindet sich hier der Sitz der 11. Lebuser Panzerkavalleriedivision, die an die Traditionen der 1. Panzerdivision von General Stanisław Maczek und des 1. Dresdner Panzerkorps anknüpft.

Während des Ersten und Zweiten Weltkriegs befanden sich in Żagań zwei Kriegsgefangenenlager, in denen Kriegsgefangene vieler Nationalitäten gefangen gehalten wurden. Im Jahr 1944 organisierten gefangene alliierte Flieger eine der größten Fluchtaktionen, die in die Geschichte als

jako Wielka Ucieczka. Wydarzenie to doczekało się wielu publikacji książkowych i ekranizacji filmowych, np. „The Great Escape” ze Stevem McQueenem i Charlesem Bronsonem. Dziś na terenach poobozowych znajduje się Muzeum Obozów Jenieckich, w którym zobaczyć można m.in. replikę baraku obozowego.

Nie tylko muzeum jest miejscem wartym odwiedzenia. Żagań znany jest z Jarmarku św. Michała, który jest największym świętem miasta i stanowi wyjątkową atrakcję turystyczną. Impreza, obchodzona w formie dni regionalnych o charakterze kulturalno-handlowym, przyciąga dziesiątki tysięcy mieszkańców regionu, a także gości z kraju i z zagranicy.

Żagań to także polska stolica offroadu. Jeśli ktoś lubi jazdę po bezdrożach samochodami terenowymi i motocyklami, powinien koniecznie nas odwiedzić.

Władze miasta, podkreślając jego europejskie korzenie, podejmują wiele działań na rzecz sprostania wyzwaniom zjednoczonej Europy. W tym celu prowadzone są inwestycje, które mają poprawić jakość infrastruktury i warunków życia mieszkańców.

Każdy, kto podejmie decyzję o lokalizacji biznesu w Żaganiu, może być pewien, że znajdzie tu przychylny klimat i przestrzeń do rozwoju.

Zapraszamy do miasta, które stwarza świetne warunki do realizacji przedsięwzięć gospodarczych oraz turystycznych.

The event was presented in books and films, including the famous movie, “The Great Escape,” starring Steve McQueen and Charles Bronson. Today, Żagań is the location of the POW Camps Museum, where you can see, among others, a replica of a camp bunkhouse.

Not only the museum is a place worth visiting. St. Michael’s Fair is the largest outdoor festival in Żagań which became a popular tourist attraction. The festival attracts thousands of local residents as well as tourists from our region as well as various parts of Poland and abroad.

Żagań is also Polish off-road capital and a definite must-see for all those who enjoy 4x4 and motorcycle rallies.

Local authorities make every effort to emphasize Żagań’s European heritage and face the challenges posed by the European Union. New investments are launched to expand Żagań’s infrastructure and improve the living standards of the local community.

Businesses searching for attractive investment opportunities can be sure to find a supportive climate, ample resources and comprehensive assistance in Żagań.

We invite you to the town which creates magnificent conditions for the implementation of economic and tourist enterprises.

die „Große Flucht“ eingegangen ist. Diese Aktion wurde in zahlreichen Büchern und Filmen erwähnt, wie zum Beispiel im Film „The Great Escape“ mit Steve McQueen und Charles Bronson. Heute befindet sich auf dem Gelände des ehemaligen Stammlagers das Museum der Kriegsgefangenenlager, in dem unter anderem eine Nachbildung der Lagerbaracke zu sehen ist.

Nicht nur das Museum ist einen Besuch wert. Żagań ist bekannt für den St.-Michaels-Jahrmakkt. Er ist das größte Stadtfest und eine besondere Touristenattraktion. Das Fest, das in Form von regionalen Tagen gefeiert wird, hat einen kulturellen und geschäftlichen Charakter. Es zieht zehntausende Einwohner der Region, sowie Gäste aus dem In- und Ausland an.

Żagań ist auch die polnische Hauptstadt des Offroadfahrens. Wenn jemand gern mit Geländewagen oder Motorrädern auf Abwegen fährt, der sollte uns unbedingt besuchen.

Die Stadtverwaltung betont europäische Wurzeln der Stadt und ergreift zahlreiche Aktivitäten, um den Anforderungen des vereinten Europas gerecht zu werden. Zu diesem Zwecke werden Investitionen getätigt, um die Infrastruktur und Lebensbedingungen der Einwohner zu verbessern.

Jeder, der sich für Żagań als Standort seiner Geschäftsaktivitäten entscheidet, kann sicher sein, dass er hier ein günstiges Geschäftsklima und den Raum für seine Entwicklung findet.

Wir laden Sie in eine Stadt ein, die großartige Bedingungen für die Umsetzung von wirtschaftlichen und touristischen Projekten schafft.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE ŻAGANIA

Żagań to miasto liczące 25 tysięcy mieszkańców, ulokowane w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego, na granicy Niziny Śląskiej, w pobliżu tzw. „Niskiego Traktu”. Na południu znajdują się krańce Borów Dolnośląskich. Miasto otaczają rzeki: Bóbr, Kwisa i Czarna.

GEOGRAPHICAL LOCATION OF ŻAGAŃ

Żagań, with 25 thousand inhabitants, is located in the south-west part of the Lubusz Province, on the border of the Silesian Plain, next to the so-called “Niski Trakt” (Low Route). Bory Dolnośląskie (the Lower Silesian Woods) spread south of the city, where the left sided tributaries of the Bóbr river – Kwisa and Czarna – flow into it.

GEOGRAPHISCHE LAGE VON ŻAGAŃ

Żagań, eine Stadt mit 25 Tausend Einwohnern, liegt im südwestlichen Teil der Woiwodschaft Lebus, im Grenzland der Schlesischen Tiefebene, unweit der sogenannten Niederen Strasse („Niski Trakt“). Südlich von Żagań erstreckt sich die Niederschlesische Heide. Die Stadt ist von den Flüssen Bóbr, Kwisa und Czarna umgeben.

HISTORIA

W XIII w. w pobliżu żagańskiego grodu kasztełańskiego powstała osada typu targowego. Położona była na terenie obecnej wsi Stary Żagań, gdzie do dziś zachował się kościół zbudowany w stylu romańskim. Niedogodne w warunkach gospodarczych XIII wieku usytuowanie osady w stosunku do głównego traktu handlowego stało się przyczyną translokacji traktu, który w 1228 r. przeniesiony został w pobliże przeprawy - na teren obecnego śródmieścia.

Przedlokacyjna osada targowa znajdowała się zapewne w rejonie kościoła parafialnego. W nowej sytuacji topograficznej osada posiadała dogodne warunki dla gospodarczego i przestrzennego rozwoju. Około połowy XIII w. książę Konrad nadał miastu przywileje lokacyjne na prawie magdeburskim. Lokacyjny ośrodek rozplanowany został według rozpowszechniających się wówczas nowych zasad urbanistycznych, w oparciu o regularny układ ulic wybiegających pod kątem prostym z czworobocznego rynku. Obszar miasta był niewielki, ograniczał się do rynku i przylegających ulic. Od wschodu granica przebiegała wzdłuż dzisiejszej ulicy Długiej, z pozostałych stron określała ją linia zachowanych fragmentarycznie murów miejskich. Miasto otoczone zostało drewniano-ziemnymi obwarowaniami, łączącymi się z położonym w zachodnim krańcu książęcym zamkiem, usytuowanym na obszarze powstałego później klasztoru augustianów.

Około 1280 roku nastąpiło poszerzenie miasta w kierunku wschodnim. Część nowego obszaru przeznaczona została pod zabudowę miejską, natomiast obszar południowo-wschodni pozostał w gestii księcia jako teren przynależny do zamku. Na obrzeżach nowej części miasta stały monumentalne założenia architektoniczne - książęcy zamek i klasztor franciszkanów.

HISTORY

In the 13th century a trade and market settlement came into being in the neighbourhood of the castellan stronghold in Żagań. It was located in the area of the village of Stary Żagań, where a Roman church is well-preserved until today. In terms of economic conditions of the 13th century, an unfavourable location of the settlement with respect to the main trade route resulted in the transfer of the market, which in 1228 was moved to the neighbourhood of the river crossing - the area of today's town centre.

Before the transfer the trade settlement was probably located in the region of the parish church. In the new topographic situation the settlement had favourable conditions for economic and spatial development. Around the middle of the 13th century Duke Konrad granted the town foundation privileges based on the Magdeburg law. The foundation centre was planned according to the new town-planning rules which became more and more popular and prevalent. It was based on a regular layout of streets which emerged at a right angle from a quad-rate market square. The area of the founded city was not big; it was limited to the market square and the adjacent streets. The eastern border was today's Długa street, whereas the remaining sides were enclosed by the town walls which remained only partially. The town was surrounded with earthwork and wooden retrenchments, connected with the duke's castle in the western outskirts, located in the area of the Augustinian monastery, which was erected later.

Around 1280 the town expanded eastwards. A part of the new area was appropriated for

GESCHICHTE

Im 13. Jahrhundert entstand in der Nähe der Kastellaneiburg in Żagań eine Marktsiedlung. Sie lag auf dem Gebiet des heutigen Dorfes Stary Żagań, wo bis heute eine romanische Kirche erhalten ist. Die bei den wirtschaftlichen Gegebenheiten des 13. Jahrhunderts ungünstige Lage der Siedlung, im Verhältnis zum Haupthandelsweg, war der Grund für die Verlegung des Handelsweges. Er wurde um 1228 in die Nähe des Flussüberganges verlegt - derzeitige Innenstadt.

Die Marktsiedlung befand sich vermutlich im Bereich der heutigen Pfarrkirche. In der neuen topographischen Situation besaß die Siedlung günstige Bedingungen für die wirtschaftliche und räumliche Entwicklung. Herzog Konrad verlieh der Stadt um die Mitte des 13. Jahrhunderts Privilegien nach Magdeburger Recht. Das Ortszentrum wurde nach den sich damals verbreitenden neuen städtebaulichen Grundsätzen geplant, in Anlehnung an die gleichmäßige Anlage von Straßen, die im rechten Winkel vom vierseitigen Ring hinauslaufen. Das Stadtgebiet war nicht groß, es beschränkte sich eigentlich auf den Ring und die angrenzenden Straßen. Die Grenze im Osten verlief entlang der heutigen Długa-Straße, an den übrigen Seiten wurde sie durch den Verlauf der fragmentarisch erhaltenen Stadtmauern bestimmt. Die Stadt war von Befestigungen aus Holz und Erde umgeben, die mit dem am westlichen Rand gelegenen Herzogsschloss verbunden waren. Das Schloss befand sich auf dem Gebiet des später entstandenen Augustinerklosters.

Osada otoczona została kamiennymi murami, w linii których znajdowały się trzy bramy: Żarska od zachodu, Szprotawska od wschodu i Szpitalna od północy.

Ukształtowany w XIII w. układ przestrzenny był przez całe stulecia podstawą rozplanowania miasta i zachował się bez zasadniczych zmian do czasów współczesnych. Stanowi on, wraz z monumentalnymi założeniami architektonicznymi pałaców i budowli sakralnych, zespół urbanistyczny o dużych wartościach zabytkowych.

W XIV w. zabudowa miasta wyszła poza linie obwarowań, za bramami, wzdłuż dróg, rozwinęły się przedmieścia. Intensywny rozwój przestrzenny Żagania rozpoczął się pod koniec XVIII w., a w XIX stuleciu miasto rozrosło się we wszystkich kierunkach od średniowiecznego ośrodka. Na terenach położonych poza Bobrem powstała dzielnica przemysłowa, gdzie wybudowano dworzec kolejowy i liczne fabryki.

Od końca XIII wieku do 1472 r. Żagań był stolicą odrębnego księstwa rządzonego przez Piastów Śląskich z linii głogowskiej. W 1472 r. zostało ono sprzedane książętom saskim. Kolejnymi właścicielami od 1634 r. byli Habsburgowie, a następnie Lobkowitzowie.

W 1627 r. cesarz Ferdynand II sprzedał księstwo dowódcy swych wojsk, Albrechtowi von Wallensteinowi,

the building of dwelling houses, whereas the south-eastern part remained under the management of the duke as the area belonging to the castle. Monumental architectonic structures were built on the outskirts of the new town — the duke's castle and the Franciscan monastery. The whole settlement was surrounded with stone walls, with three gates: Żarska from the West, Szprotawska from the East and Szpitalna from the North.

The spatial layout which was established in the 13th century has for centuries been the basis for further town planning and has been well preserved without any major changes until today. Together with the imposing architectonic forms of the castles as well as sacral structures the town constitutes an urban complex of great monumental values.

In the 14th century the town's buildings outgrew the lines of the retrenchments, the suburbs developed outside the gates along the roads. An intensive spatial development of the city began at the end of the 18th century, and in the 19th century the town expanded in all directions from the medieval centre. An industrial zone was built on the area out of the Bóbr river. A railway station and numerous factories were built.

From the end of the 13th century until 1472 Żagań was the capital of a separate duchy ruled by the Silesian Piasts from the Głogów line. In 1472 it was sold to the dukes of Saxony. From 1634 the Habsburgs, and then the Lobkowitz family were the successive owners.

In 1627 the Emperor Ferdinand II sold the duchy to the commander of his troops - Albrecht von Wallenstein; and nineteen years later (1646)

Um ungefähr 1280 erfolgte die Erweiterung der Stadt in östlicher Richtung. Ein Teil des neuen Gebietes wurde für die städtische Bebauung bestimmt, der südöstliche Teil verblieb dagegen in der Zuständigkeit des Herzogs als ein zum Schloss gehörendes Gebiet. Am Rande des neuen Stadtteils entstanden monumentale architektonische Anlagen - das Herzogliche Schloss und das Franziskanerkloster. Die Siedlung wurde von steinernen Mauern umschlossen, in denen sich drei Tore befanden: das Sorauer Tor im Westen, das Sprottauertor im Osten und das Spitaltor im Norden.

Die im 13. Jahrhundert gestaltete räumliche Gliederung war viele Jahrhunderte die Grundlage für die Planung der Stadt und besteht ohne grundlegende Änderungen bis zur Gegenwart. Sie bildet zusammen mit den monumentalen architektonischen Anlagen der Paläste und sakralen Gebäuden einen städtebaulichen Komplex von großem historischen Wert.

Im 14. Jahrhundert führte die Bebauung der Stadt über die Linie der Befestigungen hinaus, außerhalb der Tore entwickelten sich entlang der Wege Vororte. Eine intensive räumliche Entwicklung von Żagań begann gegen Ende des 18. Jahrhunderts. Im 19. Jahrhundert breitete sich die Stadt vom mittelalterlichen Zentrum in alle Richtungen aus. Auf dem am anderen Ufer vom Fluss Bóbr gelegenen Gelände wurden Bahnhof und zahlreiche Fabriken gebaut.

Vom Ende des 13. Jahrhunderts bis zum Jahr 1472 war Żagań die Hauptstadt eines, von den schlesischen Piasten aus der Glogauer Linie

zaś dziewiętnaście lat później (1646 r.) nabył je książę Vaclav Eusebius von Lobkowicz. W 1786 r. księstwo przeszło drogą zakupu na rzecz Piotra Birona, księcia kurlandzkiego, natomiast w roku 1844 nabyła je księżna Dorota de Talleyrand-Périgord.

Od najdawniejszych czasów gospodarcze podstawy miasta sprzyjały rozwojowi rzemiosła i handlu. Już od XIV w., obok powszechnie występujących cechów piekarzy, rzeźników, krawców, szewców i kuśnierzy, czynne były także żagańskie kuźnice, produkujące żelazo z występującej w okolicy rudy darniowej. Poważną rolę w gospodarce miasta odgrywało również rybołówstwo – w 1318 r. wzmiankowana jest osada rybacka na przedmieściach miasta (obecnie dzielnica Rybaki). Od XIV w. w Żaganiu istniał targ solny, a w dzień św. Michała odbywały się jarmarki, których tradycja także współcześnie odgrywa istotną rolę w kulturalnym i społecznym życiu miasta.

it was bought by Duke Václav Lobkowicz. In 1786 the duchy was purchased by Peter von Biron, the Duke of Kurland and then in 1844 by the Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord.

Crafts and trade have always been the basis for the economic development of the town. As early as in the 14th century, apart from the common trade guilds of bakers, butchers, tailors, shoemakers and furriers, there also operated the ironworks of Żagań which produced iron from bog iron stone found in the neighbourhood. Fishing also played a significant role in the town's economy - in 1318 historians mention a fishing settlement in the suburbs of the town (currently the Rybaki district). Since 14th century Żagań organized salt markets and on St. Michael's Day fairs took place, whose tradition also plays an important role in the cultural and social life of the town today.

regierten, unabhängigen Herzogtums. Im Jahre 1472 wurde das Herzogtum an die sächsischen Herzöge verkauft. Die nachfolgenden Besitzer waren ab 1634 die Habsburger, danach die Lobkowitz.

Kaiser Ferdinand II. verkaufte im Jahre 1627 das Herzogtum an den Befehlshaber seiner Truppen, Albrecht von Wallenstein. 19 Jahre später (1646) wurde es von Herzog Wenzel Eusebius von Lobkowitz erworben. Im Jahre 1786 ging das Herzogtum durch Kauf in den Besitz von Peter von Biron, Herzog von Kurland, über, und im Jahre 1844 wurde es von der Herzogin Dorothea de Talleyrand – Périgord erworben.

Seit den ältesten Zeiten bildeten Handwerk und Handel die wirtschaftlichen Grundlagen für die Entwicklung der Stadt. Bereits im 14. Jahrhundert waren, neben den gemeinhin auftretenden Innungen der Bäcker, Fleischer, Schneider, Schuhmacher und Kürschner, auch die Schmiede von Żagań tätig, die Eisen aus dem, in der Umgebung auftretenden Raseneisenerz, herstellten. Eine wichtige Rolle in der Wirtschaft der Stadt spielte auch der Fischfang - 1318 wurde in den Vororten der Stadt eine Fischersiedlung erwähnt (derzeit der Bezirk Rybaki). Seit dem 14. Jahrhundert gab es in Żagań einen Salzmarkt, und am Tag des Heiligen Michaels fanden Jahrmärkte statt, deren Tradition auch im heutigen kulturellen und sozialen Leben der Stadt eine wichtige Rolle spielt.

ZABYTKI

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

Zespół usytuowany jest na południowo-wschodnim obrzeżu miasta. Ukształtowany został za czasów księżnej Doroty de Talleyrand-Périgord w XIX wieku. Składa się z Pałacu Księżęcego sięgającego swymi korzeniami okresu średniowiecza oraz parku, którego układ podzielić można na trzy główne części – park ogrodowy przylegający do pałacu, środkowy zwany Bażanciarnią oraz Park Górny. Na terenie parku znajdują się liczne fontanny, staw karpiovy oraz zabytkowe zabudowania, takie jak Domek Portiera, budynek dawnego młyna wraz z domkiem wędkarskim. Bogaty drzewostan parkowy obejmuje m.in. rzadkie gatunki, a także drzewa o statusie pomników. Spacerując po zespole pałacowo-parkowym można natrafić na kamienne ślady przeszłości w postaci pomników oraz kamieni z wyrytymi nazwami miejsc upamiętniających rodzinę książęcą oraz związanych z nią osobistości.

MONUMENTS

PALACE WITH PARK

This complex is situated on the southeast edge of the town. It was shaped in the 19th century at the time of Dorothea de Talleyrand-Périgord. It consists of the Duke's Palace which dates back to the Middle Ages and the park, which could be divided into three main parts – garden park adjacent to the palace, middle park called Pheasantry and Upper Park. In the park you can see numerous fountains, carp pond and historic buildings, like Porter's House, former mill and fishing shed. Rich tree stand includes, among others, rare species as well as trees with the status of monuments. Walking around the park you can come across stone traces of the past in the form of monuments and rocks with carved names of places commemorating duke's family and personages related to them.

BAUDENKMÄLER

SCHLOSS- UND PARKANLAGE

Die Schloss- und Parkanlage befindet sich am südöstlichen Stadtrand. Sie wurde während der Zeit von Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord im 19. Jahrhundert gestaltet. Die Anlage besteht aus dem Herzoglichen Schloss, dessen Wurzeln auf das Mittelalter zurückgehen, und einem Park, dessen Grundriss in drei Hauptteile unterteilt werden kann – den Gartenpark am Schloss, den mittleren – genannt Fasanerie – und den Oberen Park. Im Park gibt es zahlreiche Brunnen, einen Karpenteich und historische Gebäude wie das Pfortnerhaus und das Gebäude der ehemaligen Mühle mit einem Anglerhäuschen. Der reiche Baumbestand umfasst unter anderem seltene Baumarten sowie Baumdenkmäler. Bei einem Spaziergang durch die Schloss- und Parkanlage stößt man auf steinerne Spuren der Vergangenheit in Form von Denkmälern und Steinen mit geschnitzten Ortsnamen, die an die herzogliche Familie und die mit ihr verbundenen Persönlichkeiten erinnern.

foto Jan Mazur 2019

PAŁAC KSIĄŻĘCY

Obiekt powstał na miejscu średniowiecznego zamku. W 1627 r. księstwo żagańskie nabył ówczesny dowódca wojsk austriackich, Albrecht von Wallenstein. Z jego inicjatywy, około 1630 r., rozpoczęto budowę pałacu według projektu włoskiego architekta Vincenzo Boccaccio. Tragiczna śmierć Wallensteina spowodowała wstrzymanie budowy. W 1646 r. księstwo nabył Vaclav Eusebius von Lobkowitz, który

THE PALACE

The palace was built in place of the former castle. In 1627 the Duchy of Żagań was purchased by the commander of the Austrian troops Albrecht von Wallenstein. Around 1630 he initiated the erection of the palace, designed by the Italian architect, Vincenzo Boccaccio. The tragic death of Wallenstein delayed those construction works for a long time. It was resumed by Duke Václav Lobkowitz,

HERZOGLICHES SCHLOß

Es wurde an der Stelle eines mittelalterlichen Schlosses errichtet. Im Jahre 1627 erwarb der damalige Befehlshaber der österreichischen Truppen, Albrecht von Wallenstein, das Herzogtum Żagań. Auf seine Initiative hin hat man, etwa im Jahre 1630, mit dem Bau eines neuen Schlosses, nach dem Entwurf des Architekten Vincenzo Boccaccio, begonnen. Der tragische Tod von Wallenstein führte zur Einstellung

w 1670 r. doprowadził do wznowienia prac budowlanych według projektu włoskiego architekta Antonio della Porta.

Budowla wyraźnie nawiązywała do pałacu w Roudnicach, rodzinnym mieście książąt Lobkowiczów. Tempo prac przyspieszyło, gdy księstwo zakupił w 1786 r. książę kurlandzki Piotr Biron. W latach 1792-1796 wnętrza poddano przebudowie i gruntownej renowacji pod kierunkiem architekta Chrystiana W. Schultze.

W 1844 r. księstwo przeszło na własność Dorothei de Talleyrand-Périgord. W latach 1845-55 przeprowadzono wiele prac modernizacyjnych.

who purchased the duchy in 1646. The construction work in accordance with the design of an Italian architect Antonio della Porta was taken up again in 1670.

The erected building clearly resembles the palace in Roudnice, the home town of the Lobkowicz family. The slow pace of the works changed when in 1786 the duchy was bought by Peter von Biron, Duke of Courland. From 1792 to 1796 the interiors were rebuilt and thoroughly renovated by the architect Christian V. Schultze.

In 1844 Dorothea de Talleyrand-Périgord became the owner of the duchy. Most of moderni-

der Bauarbeiten. 1646 erwarb Herzog Wenzel Eusebius von Lobkowitz das Herzogtum und er nahm im Jahre 1670 die Arbeiten von Neuem auf, nach dem Projekt des italienischen Architekten Antonio della Porta.

Das Bauwerk ähnelte sehr dem Schloss in Roudnice, der Heimatstadt von Lobkowitz. Das Tempo der Arbeiten beschleunigte sich, als Peter von Biron, Herzog von Kurland, 1786 das Herzogtum erwarb. In den Jahren von 1792 bis 1796 wurden die Innenräume einem Umbau und einer gründlichen Renovierung unter der Leitung von dem Landbaumeister Christian V. Schultze unterzogen.

Dwór żagański był wówczas jednym z bardziej znanych w Europie. Pałac nie miał w architekturze polskiej odpowiednika. Jego układ przestrzenny łączył cechy właściwe barokowym pałacom francuskim (skrzydło parawanowe) oraz włoskim (skierowanie dziedzińca w kierunku parku).

zation works were carried out in 1845-55. At that time the manor of Żagań was one of the best-known in Europe. As a result, unique structure which has no equivalent in the Polish architecture was created. Its spatial arrangement combines the typical features of both French baroque palaces (screen wing) as well as Italian palaces (the courtyard directed towards the park).

Das Herzogtum ging 1844 in den Besitz der Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord über. In den Jahren von 1845 bis 1855 wurden viele Modernisierungsarbeiten durchgeführt. Der Hof in Żagań war damals einer der bekanntesten in Europa. Das Schloss hatte in der polnischen Architektur keine Entsprechung. In der räumlichen Ausdehnung verband es die Merkmale, die die französischen Barockschlösser (Wandschirmflügel) und die italienischen Schlösser (Anordnung des Hofes in Richtung des Parks) kennzeichnen.

PARK PAŁACOWY

Pierwsze wzmianki na temat żagańskiego parku pojawiły się w XVII wieku w czasach Albrechta von Wallensteina. Za panowania Lobkowiczów utworzono ogród w typie francuskim. Swoją wkład w ukształtowanie parku miał również Piotr Biron, z którego inicjatywy powstały m.in. oranżerie czy dom ogrodnika. Jednak największy wpływ na kształt założenia pałacowo-parkowych miała księżna żagańska Dorota de Talleyrand-Périgord. Włączyła ona w obszar parku tereny położone na Przedmieściu Bożnowskim (dzisiejszy zespół szpitalny św. Doroty) oraz powiększyła Park Górny. Park

PALACE PARK

First mentions of the park in Żagań dates back to the 17th century and the time of Albrecht von Wallenstein. During reign of the Lobkowicz family French type garden was created there. Peter von Biron also had his contribution in shaping the park initiated the creation of e.g. orangery and gardener's house. However, the greatest influence on the scheme of palace and park structure had Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord. She joined to the park the territory situated in Boznów suburbs and she enhanced Upper Park. The palace park was given a new, romantic character, according

SCHLOSSPARK

Die ersten Erwähnungen von dem Schlosspark in Żagań stammen aus dem 17. Jahrhundert, aus der Zeit von Albrecht von Wallenstein. Während der Herrschaft der Familie Lobkowitz wurde ein Garten im französischen Stil angelegt. Peter von Biron hat auch seinen Beitrag zur Gestaltung des Parks geleistet. Auf seine Initiative wurden unter anderem Orangerien und das Gartenhaus errichtet. Den größten Einfluss auf die Gestaltung der Schloss- und Parkanlage hatte jedoch die Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord. Der Obere Park wurde erweitert, und Flächen der Eckersdorfer Vorstadt (St. Dorotheen-Hospital) wurden in das Parkgebiet einbezogen. Der Schlosspark erhielt

pałacowy otrzymał nowy, romantyczny charakter, według projektu Friedricha Teicherta (inspektora ds. ogrodu). Układ parkowy podzielony został na dwie części: wewnętrzną z licznymi zabudowaniami oraz zewnętrzną, otwartą na otaczającą go okolicę. Inspirację dla wprowadzanych zmian stanowił Park Mużakowski.

Żagański park w XIX wieku cechował bogaty wystrój kwiatowy oraz architektoniczny. Stworzono m.in. sztuczny półwysp na stawie karpowym (tzw. Wyspę Marii), palmiarnię, wzniesiono Most Doroty oraz Krzyż Wotywny. Dzieło księżnej Doroty kontynuował jej syn, Napoleon Ludwik, fundując wolnostojące posągi czy też uruchamiając na terenie parku liczne fontanny, w tym fontannę główną zdobiącą podzamcze pałacu. Wprowadzane przez lata zmiany oraz udoskonalenia sprawiły, że park pałacowy w Żaganiu uważany był za jeden z piękniejszych na terenie dawnych Niemiec.

to the project of Friedrich Teichert's, who was a garden inspector then. Park's layout was divided into two parts: internal - with numerous buildings and external - open to the surroundings. Muskau Park mainly inspired introduced changes.

Wide variety of flowers and architectural ornamentation was a significant feature of the park in Żagań in the 19th century. This included: creation of an artificial peninsula on the carp pond (so-called Mary's Island) and palm house or erection of Dorothy's Bridge and Votive Cross. Duchess Dorothea's work was continued by her son, Napoleon Louis, who founded standalone monuments or introduced many fountains in the park, including the main fountain which decorates the castle boroughs. Thanks to changes and improvements introduced throughout years the park in Żagań was considered as one of the most beautiful in Germany of that time.

einen neuen, romantischen Charakter, nach dem Entwurf des Garteninspektors Friedrich Teichert. Die Parkanlage war in zwei Teile gegliedert: inneren mit zahlreichen Gebäuden und äußeren mit Sichtbeziehungen zur äußeren Umgebung. Die Inspiration für die eingeführten Veränderungen war der Muskauer Park.

Der Park in Żagań war im 19. Jahrhundert von reichen Blumenkompositionen und architektonischen Formen geprägt. Auf der künstlichen Halbinsel am Karpfenteich (sog. Marien-Insel) wurden ein Palmenhaus, die Dorotheen-Brücke und das Votivkreuz errichtet. Die Arbeit von Herzogin Dorothea setzte ihr Sohn Napoléon-Louis fort. Er gründete freistehende Statuen und ließ zahlreiche Brunnen im Park installieren, darunter den Hauptbrunnen, der das Gelände hinter dem Schloss schmückt. Die im Laufe der Jahre eingeführten Änderungen und Verbesserungen führten dazu, dass der Schlosspark in Żagań als einer der schönsten im ehemaligen Deutschland galt.

POAUGUSTIAŃSKI ZESPÓŁ KLASZTORNY

Zespół złożony z kościoła parafialnego, dawnego klasztoru, konwiktu oraz spichlerza klasztornego, usytuowany jest w północno-zachodniej części starego miasta.

Kanonicy regularni przybyli do Żagania w 1284 roku z Nowogrodu Bobrzańskiego. Założenie klasztorne ze wszystkimi pomieszczeniami powstało jednak dopiero w XIV stuleciu. Po wielkim pożarze miasta, który miał miejsce w 1730 roku, część obiektów uległa rozbiórce, a część przebudowano.

FORMER AUGUSTINIAN COMPLEX

The complex, which consists of a parish church, former monastery, boarding house and a monastery granary, is situated in the north-west part of the old town.

Canons regular came to Żagań in 1284 from Nowogród Bobrzański. The monastery assumption with all rooms was not built until the fourteenth century. After a great fire in the town that took place in 1730, some of the buildings were demolished and some were rebuilt.

EHEMALIGE KLOSTERANLAGE DER AUGUSTINER

Die Anlage besteht aus der Pfarrkirche, dem ehemaligen Kloster, dem Konvikt und dem Klosterspeicher. Sie liegt im nordwestlichen Teil der Altstadt.

1284 kamen Augustiner-Chorherren von Nowogród Bobrzański nach Żagań. Die Klosteranlage mit allen Räumen wurde jedoch erst im 14. Jahrhundert erbaut. Nach einem großen Brand der Stadt im Jahr 1730 wurden einige Gebäude abgerissen und einige wiederaufgebaut.

KOŚCIÓŁ PW. WNIEBOWZIECIA NMP

Kościół źródłowo potwierdzony w 1272 r. posiada prawdopodobnie wcześniejsze pochodzenie. Układ i kształt trzynastowiecznej budowli nie jest znany. W II połowie XIV w. zakonnicy wzniesli trzynawową bazylikę. Po pożarach w 1472 r. i 1486 r. kościół odbudowano w konstrukcji halowej. Poważna przebudowa miała miejsce w 1515 r., gdy wzniesiono nową wieżę i wielki szczyt od strony zachodniej oraz podwyższono nawę główną. W 1602 r. od

THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY CHURCH

The existence of the church in 1272 was approved in the historical records; however, most likely its origins date back to a much earlier period. Neither the layout nor the shape of the structure of the 13th century is known. In the second half of the 14th century the monks erected a basilica with three aisles. After fires in 1472 and 1486 the church was restored in the hall-like structure. A serious reconstruction

MARIÄ-HIMMELFAHRT- KIRCHE

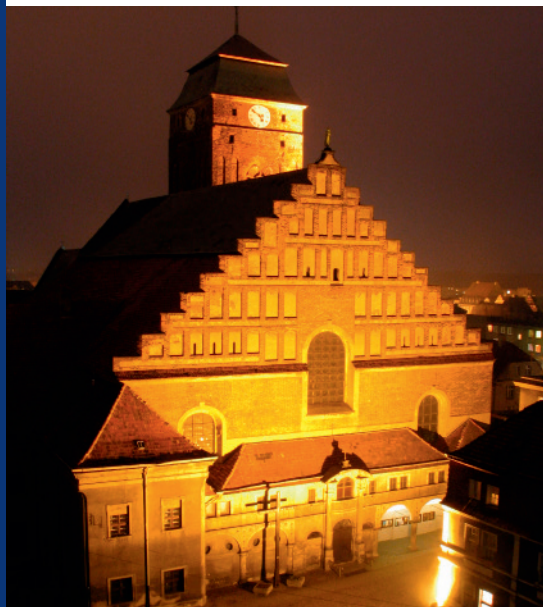
Die Kirche, 1272 urkundlich erwähnt, ist vermutlich früher entstanden. Die Gliederung und Gestalt des Gebäudes aus dem 13. Jahrhundert sind nicht bekannt. In der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts errichteten die Ordensbrüder eine dreischiffige Basilika. Nach den Bränden in den Jahren 1472 und 1486 wurde die Kirche als Hallenbau wiederaufgebaut. Ein wichtiger Umbau fand 1515 statt, als ein neuer Turm und der große westliche Giebel sowie das erhöhte

strony zachodniej kościoła dobudowano dwukondygnacyjną renesansową loggię. Po pożarze w 1730 r. odbudowane wnętrze otrzymało bogaty barokowy wystrój sztukatorsko-rzeźbiarski, wykonany przez Jana Urbańskiego i Jana Haberla z Wrocławia. W kościele uwagę zwracają stalle z 1695 r., gotycki sarkofag księcia głogowsko-żagańskiego Henryka IV (†1342) oraz XVI-wieczny ołtarz Świętej Trójcy. Zewnętrzna architektura, mimo przebudowań, zachowała charakter gotycki. Ciekawostką jest to, że w 1770 r. na wieży kościoła zainstalowano pierwszy na Śląsku piorunochron.

took place in 1515 when a new tower and a great western gable were constructed and as well as the nave was elevated. In 1602 a two-storied loggia was added in the western part. After the fire in 1730 the restored interior was richly decorated with stucco work and sculptures made by Jan Urbanski and Jan Haberla from Wrocław. Stalls dating back to 1695, a Gothic sarcophagus of Henry IV, the Duke of Glogów and Żagań (†1342), and a 16th century altar of the Holy Trinity attract special attention. The external architecture, despite the reconstructions, maintained its Gothic character. An interesting fact connected with the church is that in 1770 the first lightning rod in Silesia as installed on the church tower.

Hauptschiff errichtet wurden. 1602 wurde im Westen eine zweigeschossige Loggia im Stil der Renaissance angebaut. Nach dem Brand im Jahre 1730 erhielt der wiederaufgebaute Innenraum eine reiche Stuck-Skulptur-Ausschmückung, die von Jan Urbański und Jan Haberla aus Wrocław ausgeführt wurde. Aufmerksamkeit ziehen auf sich das Gestühl aus dem Jahre 1695, der gotische Sarkophag Herzogs Heinrich IV. von Glogau-Sagan (†1342), sowie der aus dem 16. Jahrhundert stammende Altar der Heiligen Dreifaltigkeit. Die Außenarchitektur hat trotz Umbauten ihren gotischen Charakter bewahrt. Erwähnenswert ist auch die Tatsache, dass der erste Blitzableiter in Schlesien im Jahre 1770 am Kirchturm installiert wurde.

DAWNY SPICHLERZ KLASZTORNY

Pochodzi z końca XV wieku. Został częściowo przekształcony na przełomie XIX i XX w. Obiekt murowany jest z cegły, posiada elewację frontową rozczłonkowaną wąskimi, ostrołukowymi blendami. Po II wojnie światowej służył za magazyn zbożowy. W latach 70. XX wieku przystąpiono do adaptacji spichlerza z przeznaczeniem na zaplecze „Domu Turysty”.

FORMER MONASTERY GRANARY

Late-Gothic dating back to the end of the 15th century, partially modified in the 19th and 20th centuries. Built of brick with a front elevation partitioned by narrow blind windows in the shape of pointed arches. After World War II, it served as a grain warehouse. The adaptation of the building for the purpose of facilities of „Dom Turysty” (Tourist House) set up in the 1970s.

EHEMALIGER KLOSTERSPEICHER

Der Speicher stammt aus dem Ende des 15. Jahrhunderts und wurde teilweise im 19. und 20. Jahrhundert umgestaltet. Das aus Ziegeln gemauerte Gebäude hat eine durch schmale Spitzbogenblenden zergliederte Frontfassade. Nach dem Zweiten Weltkrieg diente der Speicher als Getreidelager. In den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts wurde der Getreidespeicher für die Einrichtungen des Touristenhauses („Dom Turysty“) angepasst.

DAWNY KLASZTOR AUGUSTIANÓW

Augustianie, sprowadzeni w 1284 r. przez księcia Przemka, otrzymali kościół parafialny i plebanię, gdzie pierwotnie się osiedlili. W 1299 r. książę Konrad przekazał im zamek, który w połowie XIV wieku rozbudowali, wznosząc ponadto pałac opacki. W następnych wiekach klasztor wielokrotnie poddawano przebudowom. Po pożarze w 1730 r. został on przekształcony w duchu baroku i powiększony, jedynie część pomieszczeń w skrzydle wschodnim zachowała charakter gotycki. Dwukondygnacyjna ceglana budowla, poza pierwotnymi celami braci i kapitularem, mieści kaplicę św. Anny z gotyckimi sklepieniami oraz bibliotekę klasztorną z XVIII-wiecznym wystrojem. Wnętrza biblioteki zdobią freski wykonane przez wybitnego artystę śląskiego Georga Wilhelma Neunhertza. Zabytek słynie również z doskonałej akustyki dzięki odpowiednio ukształtowanemu sklepieniu, jednemu z nielicznych znanych na świecie tzw. „sklepień szeptanych”.

Średniowieczny księgozbiór biblioteki wywieziony został w 1810 r. do Wrocławia. Szczęśliwie przetrwał ostatnią wojnę i jest obecnie najbogatszym zachowanym średniowiecznym klasztorным zbiorem bibliotecznym w Polsce.

FORMER AUGUSTINIAN MONASTERY

The Augustinians brought in 1284 by Duke Przemko of Głogów obtained the church and originally settled in the presbytery. In 1299 Duke Konrad donated them the castle, which in the middle of the 14th century was extended by them. They also built an abbatial palace. In the successive centuries the monastery was frequently reconstructed. After the fire in 1730 it was redecorated in baroque style and enlarged. Only a part of the premises in the eastern wing maintained their Gothic character. The two-storey structure is made of brick. Apart from the original cells of the friars and the capitulary, it houses Saint Anna's chapel with a Gothic vault and a monastery library with 18th century decorations. The interior of the library is decorated with well-preserved frescos painted by a distinguished Silesian artist Georg Wilhelm Neunhertz. The library's interior is famous for its perfect acoustics thanks to the adequately shaped, so-called 'whispering' vault.

The medieval library collection was taken to Wrocław in 1810. Luckily it survived the last war and now it is the richest preserved medieval collection of books in Poland.

EHEMALIGES AUGUSTINER- CHORHERRENSTIFT

Die Augustiner, die 1284 vom Glogauer Herzog Primko nach Żagań berufen wurden, bekamen anfangs die Pfarrkirche und das Pfarrhaus. Im Jahr 1299 wies ihnen Herzog Konrad das Schloss zu, das sie in der Mitte des 14. Jahrhunderts ausbauten. Sie errichteten außerdem einen Abteipalast. In den folgenden Jahrhunderten wurde das Kloster mehrfach umgebaut. Nach dem Brand im Jahre 1730 wurde es im Geiste des Barocks umgestaltet und vergrößert. Nur ein Teil der Räume im Ostflügel bewahrte ihren gotischen Charakter. Das zweigeschossige Gebäude ist aus Ziegelsteinen gemauert. Außer den ursprünglichen Zellen der Brüder und dem Kapitelsaal enthält es die St. Anna-Kapelle mit gotischen Gewölben und die Klosterbibliothek, mit einer aus dem 18. Jahrhundert stammenden Ausschmückung. Das Innere der wertvollen Bibliothek schmücken die bis heute gut erhaltenen Fresken, die von dem berühmten schlesischen Künstler Georg Wilhelm Neunhertz gefertigt wurden. Der Innenraum der Bibliothek ist auch bekannt für seine Akustik, dank des passend geformten Gewölbes. Es ist eines der weniger auf der Welt bekannten sogenannten „Flüstergewölbes“.

Die mittelalterliche Büchersammlung der Bibliothek wurde im Jahr 1810 nach Wrocław gebracht. Glücklicherweise überstand sie den letzten Weltkrieg und ist derzeit die am reichsten erhaltene mittelalterliche Sammlung von den Klosterbibliotheken in Polen.

DAWNY KONVIKT

Konwikt (rodzaj internatu) zbudowany został w latach 1740-1758 na bazie XVI-wiecznego piętrowego budynku renesansowego z wieżową klatką schodową. Utrzymany w charakterze barokowym. Obiekt po 1810 r. przekształcono w sąd i więzienie. Po II wojnie światowej opuszczony konwikt uległ dewastacji. W latach 70. XX wieku został odbudowany i zaadaptowany na hotel turystyczny.

W wieży zbudowanej dla prowadzenia obserwacji astronomicznych zachowały się freski związane z astronomią i pobytem w Żaganiu Johanna Keplera. W latach 1783–1795 działał tu punkt pierwszej na świecie sieci meteorologicznej Societas Meteorologica Palatina. Obecnie konwikt znajduje się w rękach prywatnych.

FORMER BOARDING SCHOOL

Former boarding school was built in the years 1740-1758 in place of a 16th century Renaissance building with a tower staircase. After 1810 it was transformed into a court and a house of detention. After World War II the abandoned monastery school was devastated. In the 1970s it was restored and adapted for a tourist hotel.

In the tower, built for astronomical observations, there are frescos referring to astronomy and the stay of Johannes Kepler, German astronomer, in Żagań. From 1783 to 1795, in the tower there was a point of the first meteorological net in the world, called Societas Meteorologica Palatina. The monument is currently in private ownership.

EHEMALIGES KONVIKT

Konwikt (Internat) wurde in den Jahren von 1740 bis 1758 an der Stelle eines aus dem 16. Jahrhundert stammenden Renaissancegebäudes mit einem Turmtreppenhaus erbaut. Das im Barockstil erhaltene Gebäude wurde nach 1810 in ein Gericht und in ein Untersuchungsgefängnis umfunktioniert. Nach dem Zweiten Weltkrieg wurde das verlassene Konwikt verwüstet. In den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts wurde es umgebaut und in ein Touristenhotel umgewandelt.

In dem Turm, der für astronomische Beobachtungen errichtet wurde, sind Fresken erhalten, die thematisch mit der Astronomie und dem Aufenthalt von Johannes Kepler in Żagań verbunden sind. In den Jahren von 1783 bis 1795 war in diesem Turm ein Punkt des weltweit ersten meteorologischen Netzwerks Societas Meteorologica Palatina in Betrieb. Derzeit befindet sich das Konwikt im Privatbesitz.

KOŚCIÓŁ ŚW. DUCHA

Późnobarokowy kościół wzniesiono w latach 1701-1702 na miejscu dawnej kaplicy szpitalnej z XIV w. W 1785 roku dobudowano do niego wieżę. Wnętrze świątyni zachowało barokowy charakter.

HOLY SPIRIT CHURCH

The late baroque church was built in the years 1701-1702 in the place of former hospital chapel from the 14th century. A tower was added in 1785 to it. The interior of the temple has retained its baroque character.

HEILIG-GEIST-KIRCHE

Die spätbarocke Kirche wurde in den Jahren von 1701 bis 1702 errichtet, an der Stelle einer Krankenhauskapelle aus dem 14. Jahrhundert. 1785 wurde der Turm angebaut. Das Innere des Gotteshauses hat seinen barocken Charakter bewahrt.

foto Jan Mazur

ZESPÓŁ SZPITALNY ŚW. DOROTY

Zespół Szpitalny św. Doroty ufundowany został przez księżną zagańską Dorotę de Talleyrand-Périgord. Składają się na niego kościół pw. św. Krzyża, budynek szpitala wraz z kaplicą św. Doroty, kaplica loretańska, Dom Marii oraz Domek Zakrystiana. Kamień węgielny pod budowę szpitala położono w 1851 r., a w 1859 r. szpital został oddany do użytku. Służył wszystkim mieszkańcom księstwa bez względu na wyznanie, podobnie zresztą jak kaplica loretańska, która nie zawierała symboli religijnych i była miejscem wytchnienia dla osób potrzebujących oraz wędrowców. Interesujący element kaplicy loretańskiej stanowi ściana pokryta wulkaniczną lawą z zatopionymi w niej muszlami.

W budynku szpitalnym mieści się z kolei kaplica św. Doroty wraz z wartym obejrzenia ołtarzem pochodzącym z XV wieku, figurą św. Doroty i rzeźbą przedstawiającą głowę Chrystusa.

Obok kościoła pw. św. Krzyża wzniesiony został Dom Marii oraz Dom Zakrystiana zwany również Domem Dzwonnika, który w latach trzydziestych XX w. był miejscem funkcjonowania domu dziecka prowadzonego przez siostry zakonne. Obecnie budynki szpitalne przeznaczono na siedzibę Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia.

ST. DOROTHY HOSPITAL COMPLEX

St. Dorothy Hospital Complex was founded by Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord. It consists of Holy Cross Church, hospital together with St. Dorothy Chapel, Loretan Chapel, Mary's House and Church Warden's House. The cornerstone of this hospital was laid in 1851 and in 1859 it was put into service. It served all inhabitants of the duchy regardless of faith, just like the Loretan Chapel which did not have any religious symbols and was a resting place for those in need and wanderers. One of the walls covered with volcanic lava with shells solidified in it stands out as a very interesting element of the Loretan Chapel.

In hospital there is St. Dorothy Chapel with a 15th century altar, figure of St. Dorothy and a sculpture of Christ's head, which are worth seeing.

Next to Holy Cross Church there are Mary's House and Church Warden's House, also called Bell-ringer's House, which in 1930s functioned as an orphanage run by nuns. At present buildings of former hospital are designated for State Music School of 1st and 2nd Level.

ST. DOROTHEEN-HOSPITAL

St. Dorotheen-Hospital wurde von der Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord gestiftet. Der Komplex besteht aus der Kreuzkirche, der Loretokapelle, dem Marienheim, dem Sakristanhaus und dem Krankenhausgebäude mit der St. Dorotheen Kapelle. Der Grundstein für den Bau des Krankenhauses wurde 1851 gelegt, und im Jahr 1859 wurde das Krankenhaus in Betrieb genommen. Es diente allen Bewohnern des Herzogtums, unabhängig von der religiösen Konfession. Das Gleiche galt auch für die Loretokapelle, in der es keine religiösen Symbole gab und die ein Ruheort für Bedürftige und Wanderer war. Ein interessantes Motiv der Loretokapelle ist eine mit vulkanischer Lava bedeckte Wand, in die Muscheln eingebettet sind.

Das Krankenhausgebäude beherbergt wiederum die St. Dorotheen Kapelle, mit einem sehenswerten Altar aus dem 15. Jahrhundert, einer Statue der heiligen Dorothea und einer Skulptur mit dem Kopf Christi.

In der Nähe der Kreuzkirche wurden das Marienheim und das Sakristanhaus, auch Glöcknerhaus genannt, errichtet. Das Sakristanhaus wurde in den 30er Jahren des 20. Jahrhunderts als Betriebsstätte eines von Nonnen geführten Waisenhauses genutzt. Derzeit sind Krankenhausgebäude für den Sitz der Staatlichen Musikschule Ersten und Zweiten Grades vorgesehen.

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. KRZYŻA

Jego początki sięgają czasów średniowiecznych. Legenda głosi, że w XIV wieku na brzegu rzeki Bóbr znaleziony został krzyż. W tym miejscu postawiono świątynię utrzymaną w stylu gotyckim. Początkowo służyła ona opactwu kanoników regularnych św. Augustyna, a w XVII wieku została przejęta przez protestantów, by jeszcze w tym samym wieku ostatecznie trafić w ręce katolików. W XVIII w. przebudowana została na styl barokowy. W kolejnych latach obiekt pełnił rolę magazynu i popadł w ruinę.

Renowacja zrujnowanego kościoła pw. św. Krzyża ruszyła w 1847 r., za czasów panowania księżnej Doroty de Talleyrand-Périgord, według projektu książęcego projektanta Leonharda Dorsta von Schatzberga. Prace zakończono konsekracją kościoła w 1849 r. Świątynia nabrała cech neogotyckich. Elementy jej wnętrza zostały wykonane przez lokalnych rzemieślników, a na kościelnych organach grał sam Franciszek Liszt. Do dziś kościół jest miejscem spoczynku katolickich członków rodziny Bironów. Pochowano tu: księżną Dorotę de Talleyrand-Périgord (1862 r.), jej syna Ludwika Napoleona (1898 r.) oraz jej siostrę Katarzynę Wilhelminę (1841 r.).

HOLY CROSS CHURCH

Its beginnings date back to the Middle Ages. A legend says that in the 14th century a cross was found on the banks of the Bóbr river. That was the place where a Gothic temple was then erected. At first it served the Augustinian monastery of canons regular and in the 17th century it was taken over by Protestants, whereas in the same century it finally ended up in the hands of Catholics. It was rebuilt in baroque style in the 18th century. In the years to follow the construction served as a warehouse and became derelict.

Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord initiated renovation of the ruined Holy Cross Church in 1847 according to the project of Leonhard Dorst von Schatzberg, ducal designer. It finished in 1849 with consecration of the church. The building was given neo-Gothic character. Interior elements were made by local craftsmen and Franz Liszt himself played on the church's organ. Until today the church has been the place where Catholic members of Biron's family were buried. Here repose: Duchess Dorothea de Talleyrand-Périgord (1862), her son Louis Napoleon (1898) and her sister Wilhelmine (1841).

KREUZKIRCHE

Ihre Anfänge reichen bis ins Mittelalter zurück. Der Legende nach wurde im 14. Jahrhundert ein Kreuz am Ufer des Flusses Bóbr gefunden. An der Fundstelle errichtete man ein gotisches Gotteshaus, das anfangs von den Augustiner-Chorherren genutzt wurde. Im 17. Jahrhundert haben es die Protestanten übernommen und später in demselben Jahrhundert gelangte es in die Hände von Katholiken. Im 18. Jahrhundert wurde die Kirche im Barockstil umgebaut. In den folgenden Jahren diente das Gebäude als Lagerhaus und verfiel.

Die Renovierung der Kirchenruine begann 1847 zu Zeiten der Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord, nach dem Entwurf des herzoglichen Architekten Leonhard Dorst von Schatzberg. Die Arbeiten endeten mit der Konsekration der Kirche im Jahre 1849. Der Bau erhielt neugotische Züge. Die Innenausstattung der Kirche wurde von lokalen Handwerkern geschaffen, und Franz Liszt selbst spielte hier die Kirchenorgel. Bis heute ist die Kirche die letzte Ruhestätte der katholischen Mitglieder der Familie von Biron. Hier ruhen: Dorothea de Talleyrand-Périgord (1862), ihr Sohn Napoléon-Louis (1898) und ihre Schwester Katharina Wilhelmine von Sagan (1841).

WIEŻA DAWNEGO KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO - WIEŻA WIDOKOWA

Ewangelicki kościół łaski (jeden z 6 istniejących wówczas na Śląsku) zbudowany został w 1709 r., natomiast licząca 84 metry ceglana wieża (zwieńczona żeliwną ażurową iglicą) powstała w 1846 r. Kościół po ostatniej wojnie nieużytkowany popadł w ruinę i został rozebrany w 1966 r. Sama wieża przetrwała do dziś i została odrestaurowana w 2004 roku – służy obecnie jako wieża widokowa, z której podziwiać można panoramę miasta. W krypcie znajdującej się pod wieżą znaleźli miejsce ostatniego spoczynku protestanci członkowie rodziny książęcej (Piotr Biron, jego małżonka Anna Dorota, córki księcia Joanna i Paulina oraz jego bratanek Piotr Gustaw Biron).

TOWER OF THE FORMER EVANGELICAL CHURCH - OBSERVATION TOWER

Evangelical church of grace (one of 6 then existing in Silesia) was built in 1709. The 84-meter-tall brick tower (surmounted with cast-iron open-work spire) was built in 1846. Abandoned after World War II church fell into ruin and was demolished in 1966. The tower has survived to this day and was renovated in 2004 – it currently serves today as an observation tower from which you can admire the panorama of the city. In the crypt under the tower Protestant members of dukes family were buried. Those were: Peter von Biron, his wife Anna Dorothea, his daughters Johanna and Pauline and his nephew Peter Gustav Biron.

TURM DER EHEMALIGEN EVANGELISCHEN KIRCHE - AUSSICHTSTURM

Die evangelische Gnadenkirche zur Heiligen Dreifaltigkeit (eine von 6 in Schlesien zu der Zeit) wurde im Jahr 1709 errichtet, während der 84 Meter hohe Backsteinturm (mit einem durchbrochenen Turm aus Gusseisen) 1846 erbaut wurde. Nach dem letzten Krieg ungenutzt verfiel sie und wurde 1966 abgerissen. Bis heute ist nur der Turm erhalten geblieben. Er wurde 2004 restauriert und wird heute als Aussichtsturm genutzt. Von dem Turm aus kann man das Stadtpanorama bewundern. In der Krypta unter dem Turm fanden protestantische Mitglieder der herzoglichen Familie (Peter von Biron, seine Gemahlin Anna Dorothea, die Töchter des Herzogs Johanna und Pauline und sein Neffe Peter Gustav Biron) ihre letzte Ruhestätte.

DOM WDOWI

Klasykistyczny budynek został zbudowany pod koniec XVIII w. dla żony księcia Birona – Anny Doroty von Medem, według projektu Chrystiana W. Schultze oraz Luigiego Remondini. Wielokrotnie remontowany i przekształcany we wnętrzach. Obecnie siedziba władz miejskich.

WIDOW'S HOUSE

The classicist building was built at the end of the 18 th century for the wife of Duke Biron - Anna Dorothea von Medem. It was designed by Christian V. Schultze and Luigi Remondini. Its interiors were frequently renovated and modified. At present - the seat of town authorities.

WITWENHAUS

Das Herrenhaus im klassizistischen Stil wurde gegen Ende des 18. Jahrhunderts erbaut, für die Gemahlin des Herzogs von Biron - Anna Dorothea von Medem, nach den Plänen von Christian V. Schultze und Luigi Remondini. Wiederholt renoviert und im Innenbereich umgebaut. Derzeit befindet sich hier Sitz der Stadtverwaltung.

DAWNA SIEDZIBA KAMERY KSIĄŻĘCEJ

Zbudowana została w końcu XVIII w. W 1813 r. rezydował w nim pisarz francuski B. H. Stendhal (wówczas H. Beyle), jako intendent na księstwo żagańskie przy korpusie gen. Latour-Maubourga. Obecnie siedziba Sądu Rejonowego w Żaganiu.

FORMER HEADQUARTERS OF THE DUKE'S ADMINISTRATION

It was built at the end of the 18th century. In 1813 a French writer, B.H. Stendhal (then known as H. Beyle) had a residence there as a commissary for Duchy of Żagań at General Latour-Maubourg's Corps. Currently the seat of the District Court in Żagań.

EHEMALIGE HERZOGLICHE KAMMER

Sie wurde gegen Ende des 18. Jahrhunderts erbaut. Im Jahre 1813 residierte hier der französische Schriftsteller B. H. Stendhal (damals H. Beyle), als Intendant für das Herzogtum Sagan beim Korps von General Latour-Maubourg. Heute Sitz des Amtsgerichts.

PAŁACYK

Dawna willa fabrykanta Meyera zbudowana została w stylu klasycystycznym w 1847 r. Ostatnim jej właścicielem była rodzina Schönknecht. Po 1945 roku siedziba miejskiego przedszkola, po remoncie w 2006 r. - instytucji miejskich.

MANSION

A former villa of manufacturer Meyer was built in the classicistic style in 1847. The last owner was the Schönknecht family. After 1945, the seat of the kindergarten, and after renovation in 2006, the seat of the municipal institutions.

KLEINES PALAIS

Die ehemalige Villa des Fabrikanten Meyer wurde im Jahre 1847 im klassizistischen Stil erbaut. Der letzte Besitzer war die Familie Schönknecht. Nach 1945 Sitz des städtischen Kindergartens, nach Sanierung 2006 – Sitz städtischer Einrichtungen.

MURY MIEJSKIE

Miasto otoczone zostało murami i fosą na początku XIV w. Na przełomie XVIII i XIX wieku mury wraz z bramami popadły w ruinę i uległy częściowej rozbiórce. Zachowane do dziś fragmenty usytuowane są wzdłuż placu gen. Maczka, ulicy Wałowej, Gimnazjalnej, Sobieskiego, Rybackiej oraz w ścianach zabudowań poaugustiańskich.

TOWN WALLS

The town was surrounded with walls and a moat at the beginning of the 14th century. In the 18th and 19th century the walls fell into ruin and were partially demolished. The remains which has preserved until today run along General Maczek Square, Wałowa, Gimnazjalna, Sobieskiego, Rybacka Streets as well as in the walls of former Augustinian Complex.

STADTMAUERN

Die Stadt war zu Beginn des 14. Jahrhunderts von Mauern und einem Wassergraben umgeben. Im 18. und 19. Jahrhundert gerieten die Mauern und Tore in Verfall und wurden teilweise abgerissen. Die bis heute erhaltenen Bruchstücke befinden sich entlang des General Maczek - Platzes und der Straßen Wałowa, Gimnazjalna, Sobieskiego, Rybacka sowie in den Wänden der Gebäude des ehemaligen Augustinerklosters.

WIEŻA RATUSZOWA

Wieża jest pozostałością ratusza usytuowanego pierwotnie w Rynku, który w XVI w. został przeniesiony na zachodnią pierzeję zabudowy mieszkalnej. Wieżę zbudowano w stylu neoklasycystycznym w latach 1879-1880 z wykorzystaniem fragmentów ratusza gotyckiego. Na I piętrze zachowało się sklepienie kryształowe z pierwszej połowy XVI wieku.

TOWN HALL TOWER

The tower constitutes the remains of the town hall originally situated in the Old Market square and then in the 16th century transferred to the western frontage of the dwelling buildings. The tower was built in the neo-classical style in the years 1879-1880. During its erection the fragments of the Gothic town hall from the 14th-16th century were used. On the first floor we may admire a crystal vault which dates back to the first half of the 16th century.

RATHAUSTURM

Der Turm ist ein Überbleibsel eines Rathauses, das ursprünglich am Ring stand und im 16. Jahrhundert an die Westfassade von Wohngebäuden verlegt wurde. Der Turm wurde in den Jahren von 1879 bis 1880 im neoklassizistischen Stil, unter Verwendung der Bruchstücke des gotischen Rathauses aus dem 14. und 16. Jahrhundert, erbaut. Im ersten Stock befindet sich ein Kristallgewölbe aus der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts.

KAMIENICE

Wojna spowodowała zniszczenie 80% staromiejskiej zabudowy mieszkalnej centrum Żagania. Najcenniejszą grupę ocalałych budynków stanowią domy przy Rynku: renesansowe, na zrębach gotyckich (nr 7-11) i barokowe (nr 27-31).

Wartościowy zespół tworzy zwarta zabudowa ul. Warszawskiej, powstała na przełomie XVIII i XIX w. na bazie starych kamienic mieszczańskich. Z tego samego okresu zachowały się kamienice przy ulicach: Keplera, Słowackiego, Szprotawskiej, Jana Pawła II, Gimnazjalnej i przy pl. Słowiańskim. Poza strefą staromiejską, zabudowaną w II połowie XIX i XX w., znajduje się kilkadziesiąt secesyjnych domów mieszkalnych. Zlokalizowane są one przy ul. Piłsudskiego, Henryka Brodatego, Dworcowej, Nowogrodzkiej, Śląskiej, Szprotawskiej i Żelaznej.

TENEMENT-HOUSES

The War brought about the destruction of 80% of the old-town dwelling buildings in the centre of Żagań. The most valuable group of surviving buildings are houses at the Market Square: the Renaissance houses constructed on the Gothic frameworks and situated at the Old Market Square (No. 7-11) as well as the baroque buildings (No. 27-31).

A compact settlement of Warszawska Street, which was built in the 18th and 19th century upon old buildings, constitutes a complex of great worth. The houses in Keplera, Słowackiego, Szprotawska, Jana Pawła II, Gimnazjalna Streets and at Słowiański Square date back to the same period. Apart from the old town zone built over in the second half of the 19th and 20th century, there are several dozens of houses erected in the Secession style. They are concentrated mainly at Piłsudskiego, Henryka Brodatego, Dworcowa, Nowogrodzka, Śląska, Szprotawska and Żelazna Streets.

BÜRGERHÄUSER

Der Krieg führte zur Zerstörung von 80% der altstädtischen Wohngebäude im Zentrum von Żagań. Von den verschont gebliebenen Häusern bilden die Häuser am Marktplatz - Häuser im Stil der Renaissance auf gotischen Balken (Nr 7-11) und Barock-Häuser (Nr 27-31), die wertvollste Gruppe.

Einen weiteren wertvollen Komplex bildet die geschlossene Bebauung der Warszawska Straße, die im 18. und 19. Jahrhundert auf den Grundstücken alter Gebäude entstand. Aus der gleichen Zeit stammen Häuser an den Straßen Keplera, Słowackiego, Szprotawska, Jana Pawła II, Gimnazjalna und am Słowiański - Platz. Außerhalb der Altstadtzone, die in der zweiten Hälfte des 19. und im 20. Jahrhunderts erbaut wurde, befinden sich mehrere Dutzend Wohnhäuser im Jugendstil. Sie stehen an den Straßen Piłsudskiego, Henryka Brodatego, Dworcowa, Nowogrodzka, Śląska, Szprotawska und Żelazna.

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Kościół ufundowany został przez księcia Konrada Garbatego w 1292 r. Z tego okresu pochodzą mury korpusu i prezbiterium. Kościół spłonął w XV wieku. Podczas jego odbudowy, która trwała do początku XVI wieku, budowla została podwyższona. W 1539 roku obiekt przejęli ewangelicy, którzy w 1604 r. dobudowali do fasady świątyni wieżę. Po pożarze w 1688 roku wnętrza świątyni urządzono w stylu barokowym, a elewację wieży przekształcono w duchu klasycystycznym. Dalsze remonty i przebudowy trwały do końca XVIII wieku. Pomimo przeprowadzanych zmian, kościół zachował gotycki charakter.

SAINTS PETER AND PAUL CHURCH

It was founded by Duke Konrad the Hunchbacked in 1292. The present walls of the body of the building and of the presbytery date back to this period. After the fire in the 15th century it was being reconstructed till the beginning of the 16th century when the construction was elevated. In 1604 the tower was restored by the members of the Evangelical Church who took the building over in 1539. After the fire in 1688 the interior was decorated in baroque style and the elevation of the tower was reshaped in the classicistic manner. Further repairs and restoration works were carried out from until the end of the 18th century. Despite the modifications, the church maintained its Gothic character.

ST. PETER-UND-PAUL -KIRCHE

Die Kirche wurde 1292 von Herzog Konrad Küberlein gestiftet. Aus dieser Zeit stammen die gegenwärtigen Mauern des Gebäudes und das Presbyterium. Die Kirche brannte im 15. Jahrhundert nieder. Während ihres Wiederaufbaus, der bis zum Beginn des 16. Jahrhunderts dauerte, erfolgte die Aufstockung des Gebäudes. 1539 wurde die Kirche von Evangelikalen übernommen, die 1604 einen Turm an die Fassade des Gotteshauses anbrachten. Nach dem Brand im Jahr 1688 wurde das Innere der Kirche im Barockstil eingerichtet und die Turmfassade im klassizistischen Stil umgebaut. Weitere Renovierungen und Umbauten dauerten bis zum Ende des 18. Jahrhunderts. Trotz der Umgestaltungen hat die Kirche ihren gotischen Charakter bewahrt.

DAWNE KOLEGIUM JEZUICKIE

W 1284 r. do Żagania przybyli franciszkanie, którzy następnie wzniesli klasztor i kościół. Opuszczony w czasie reformacji klasztor (1539 r.) popadł w ruinę, a sam kościół przejęli ewangelicy. W 1633 r. świątynia przeszła w ręce jezuitów, którzy na miejscu klasztoru wzniesli okazałe kolegium. Pierwszy budynek kolegium, wybudowany w 1655 r., został po 13 latach zniszczony przez pożar. Na jego miejscu odbudowano południowe skrzydło obecnego barokowego założenia. Autorem projektu był nadworny architekt Lobkowiczów, budowniczy książęcego pałacu - Antonio della Porta. W 1733 r. kolegium powiększono o aulę, a w drugiej połowie XVIII w. o trzyskrzydłową część północną.

Po kasacji zakonu jezuitów oraz sprzedaży ich dóbr w 1787 r. część południową przeznaczono na szkołę, natomiast północną, po gruntownej przebudowie i podwyższeniu, na więzienie dla kobiet. Skrzydło południowe zaadaptowane zostało w latach 1963-1965 na potrzeby obecnego Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących.

FORMER COLLEGE OF THE JESUITS

Franciscans arrived to Żagań in 1284 and soon erected the monastery and the church. Abandoned in the period of the Reformation (1539), the monastery fell into ruin, the church was taken over by members of the Evangelical Church. In 1633 the temple was adopted by the Jesuits who, in place of the monastery, erected a magnificent college. The first building of the college, erected in 1655, was destroyed by a fire 13 years later. The southern wing of the present baroque structure was built in its place. It was designed by an architect of the Lobkowicz family, the architect of the palace - Antonio della Porta. In 1733 the college was enlarged, and an assembly hall was built and in the second half of the 18th century - a three-winged northern part.

After the Order of the Jesuits had been annulled and the estates sold in 1787, the southern part of the building was adopted for a school, whereas the northern - after a thorough reconstruction and elevation - for the prison for women. The southern wing was adapted in 1963-1965 for the current Technical and General Secondary School Complex.

EHEMALIGES JESUITENKOLLEG

Die Franziskaner kamen im Jahre 1284 nach Żagań und errichteten kurz darauf ein Kloster und eine Kirche. Das während der Reformation (1539) verlassene Kloster verfiel, und die Kirche wurde von den Evangelikalen übernommen. 1633 ging das Gotteshaus in die Hände der Jesuiten über, die an Stelle des Klosters ein prächtiges Kolleg errichteten. Das erste im Jahre 1655 erbaute Gebäude des Kollegs wurde nach 13 Jahren durch einen Brand zerstört. An seiner Stelle wurde der südliche Flügel der gegenwärtigen barocken Anlage wiederaufgebaut. Der Autor des Projekts war der Hofarchitekt von der Familie Lobkowitz, der Baumeister des Herzoglichen Schlosses - Antonio della Porta. Im Jahr 1733 wurde das Kolleg um eine Aula, und in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts um einen dreiflügeligen nördlichen Teil erweitert.

Nach der Aufhebung des Jesuitenordens und dem Verkauf seiner Güter im Jahr 1787 wurde der südliche Teil für eine Schule, und der nördliche Teil, nach dem gründlichen Umbau und der Aufstockung des Gebäudes, für ein Frauengefängnis bestimmt. Der Südflügel wurde in den Jahren von 1963 bis 1965 an die Bedürfnisse eines Komplexes der Schulen für Textilien und Handel (heute Komplex der Technischen und Allgemeinbildenden Schulen) angepasst.

KOŚCIÓŁ PW. NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY

Drewniany kościół prawdopodobnie zbudowany został w 1404 r. Wzniesienie nowej murowanej świątyni datuje się na 1444 rok. Na przełomie XVII i XVIII wieku kościół został powiększony i przebudowany. W jego późnorennesansowym wnętrzu znajdują się trzy barokowe ołtarze.

VISITATION OF THE BLESSED VIRGIN MARY CHURCH

The wooden church was probably built in 1404. The construction of a new stone temple dates back to 1444. At the turn of 17th and 18th century the church was enlarged and rebuilt. The interior decorated in the late Renaissance style preserves three baroque stone altars.

KIRCHE ST. MARIA HEIMSUCHUNG

Sie wurde vermutlich 1404 aus Holz gebaut. Der Bau einer gemauerten Kirche wird auf das Jahr 1444 datiert. Um die Wende vom 17. zum 18. Jahrhundert wurde sie vergrößert und umgebaut. In dem im Spätrenaissance gehaltenen Innenraum befinden sich drei Barockaltäre.

foto Jan Mazur 2019

KAPLICA BOŻEGO GROBU

Kaplica znajduje się przy kościele pw. Nawiedzenia NMP. Zbudowana została ok. 1600 r. z inicjatywy opata żagańskiego konwentu augustianów - Jakuba II. Jest wierną kopią Kaplicy Grobu Chrystusowego w Jerozolimie, wzorowana na zbudowanej sto lat wcześniej kaplicy w Görlitz. W 2016 r. została poddana pracom konserwatorskim, zachowując oryginalny wygląd.

TOMB OF JESUS CHAPEL

The chapel is located at to the St. Mary's Visitation church. Its erection around 1600 was initiated by Jakub II, Abbot of Żagań. The structure is a genuine copy of the Chapel of Christ's Sepulchre in Jerusalem; it also took pattern upon the chapel from Görlitz, which was built a hundred years earlier. In 2016, it was renovated, now maintaining its original appearance.

HEILIG-GRAB-KAPELLE

Die Kapelle befindet sich an der Kirche St. Mariä Heimsuchung. Sie wurde um 1600 auf die Initiative vom Abt des Augustinerkonvents in Żagań - Jakob II. erbaut. Der Bau ist eine originalgetreue Nachbildung der Heilig-Grab-Ädikula in Jerusalem, die der hundertjährigen Kapelle in Görlitz nachempfunden ist. Die Heilig-Grab-Kapelle wurde 2016 restauriert, wobei das ursprüngliche Erscheinungsbild beibehalten wurde.

foto Jan Mazur

MUZEUM OBOZÓW JENIECKICH / STALAG VIII C / STALAG LUFT 3

W latach 1939-1945 w Żaganiu (niem. Sagan) funkcjonowały dwa hitlerowskie obozy jenieckie. Pierwszym z nich był wybudowany w 1939 roku Stalag VIII C. Obóz zarządzany przez Wehrmacht był przeznaczony dla szeregowych i podoficerów wojsk lądowych. Na początku wojny w stalagu przetrzymywano prawie 7.000 Polaków, uczestników wojny obronnej 1939 roku. W styczniu 1944 roku w obozie przebywało około 16.000 jeńców, głównie Francuzów i Anglików. W maju 1942 r. powstał Stalag Luft 3 - obóz jeniecki Luftwaffe dla oficerów lotnictwa alianckiego. Pod koniec wojny w obozie przebywało ponad 10.000 lotników Królewskich Sił Powietrznych (RAF) i Sił Powietrznych Armii USA (USAAF). Jeńcy tego obozu wielokrotnie organizowali ucieczki. Do największej doszło w nocy z 24 na 25 marca 1944 r. Ucieczka udała się jedynie trzem jeńcom, zaś pozostałych 73 uciekinierów zostało ujętych w wyniku ogólnokrajowej obławy. W rezultacie wydanego na polecenie Hitlera rozkazu (tzw. „Sagan Befehl”) Gestapo rozstrzelało

POW CAMPS MUSEUM / STALAG VIII C / STALAG LUFT 3

There were two POW camps operating in Żagań (formerly Sagan) in 1939-1945. The first of them was Stalag VIII C built in 1939. The camp managed by Wehrmacht was intended for was designated for privates and non-commissioned officers of land forces. The first prisoners held in Stalag VIII C were almost 7,000 Polish soldiers, participants of the September Campaign of 1939. By January 1944, there were about 16,000 French and British prisoners in the camp. In May 1942, Stalag Luft 3 was established by the Luftwaffe for Allied Air Force officers. By the end of the war, the camp held more than 10,000 RAF (British) and USAAF (American) officers. Over the years, the prisoners of Stalag Luft 3 camp organized multiple escapes. The most notable one was on the night of March 24/25, 1944. Only three of the escapers were successful; seventy-three of them were captured and after Hitler's order, the so-called "Sagan Befehl," fifty of them were shot,

MUSEUM DER KRIEGSGEFANGENENLAGER / STALAG VIII C / STALAG LUFT 3

In den Jahren von 1939 bis 1945 gab es in Żagań (dt. Sagan) zwei NS-Gefangenenlager. Das erste von ihnen war Stalag VIII C aus dem Jahr 1939. Es wurde von der Wehrmacht verwaltet und war für Gefreite und Unteroffiziere der Landstreitkräfte bestimmt. Zu Beginn des Krieges wurden fast 7.000 Polen, die am Verteidigungskrieg von 1939 beteiligt waren, in dem Stalag festgehalten. Im Januar 1944 befanden sich etwa 16.000 Kriegsgefangene, hauptsächlich Franzosen und Engländer, im Lager. Im Mai 1942 wurde das Stalag Luft 3 gegründet - das Kriegsgefangenenlager der Luftwaffe für Offiziere der Alliierten Luftstreitkräfte. Bei Kriegsende verblieben mehr als 10.000 Piloten der Royal Air Force (RAF) und der United States Army Air Forces (USAAF) im Lager. Gefangene dieses Lagers organisierten wiederholt Fluchtversuche. Der größte fand in der Nacht vom 24. auf den 25. März 1944 statt. Nur drei Gefangene entkamen, die restlichen 73 Flüchtlinge wurden infolge einer landesweiten

50 ujętych jeńców, w tym 6 Polaków. Finał żagańskiej ucieczki rozegrał się w 1947 r. w Hamburgu przed trybunałem wojskowym. W wyniku procesu czternastu oskarżonych gestapowców skazano na śmierć, a czterech na wieloletnie więzienie. Wydarzenie to doczekało się wielu publikacji książkowych i ekranizacji filmowych. W 1963 r. nakręcono film „Wielka Ucieczka” ze Stevem McQueenem i Charlesem Bronsonem w rolach głównych, a w 1988 r. „Wielka ucieczka II”, w którym główną rolę zagrał Christopher Reeve. Inną udaną ucieczkę z tego obozu sfilmowali Brytyjczycy w 1950 r. („The Wooden Horse” – Drewniany koń).

including six Polish officers. The final chapter of the “Great Escape” took place in front of a Military Court of Justice in Hamburg, Germany, in 1947. As a result, fourteen defendants were sentenced to death. The other four were sentenced to life imprisonment. The event has been the subject of many publications and films. In 1963 “The Great Escape” movie, starring Steve McQueen and Charles Bronson, was made. In 1988, “The Great Escape II” with Christopher Reeve followed. Another successful escape was presented in a film made by the British in 1950 entitled, “The Wooden Horse.”

Razzia gefangen genommen. Auf Befehl Hitlers (sog. „Sagan Befehl“) erschoss die Gestapo 50 Gefangene, darunter 6 Polen. Das Finale der Flucht fand 1947 vor dem Militärgericht in Hamburg statt. Infolge des Prozesses wurden vierzehn angeklagte Gestapomänner zum Tode und zwei zur langjährigen Haftstrafe verurteilt. Dieses Ereignis hat viele Buchveröffentlichungen und Verfilmungen erhalten. Im Jahre 1963 wurde der Film „The Great Escape“ mit Steve McQueen und Charles Bronson gedreht, und 1988 „The Great Escape II“, in dem Christopher Reeve die Hauptrolle spielte. Eine weitere erfolgreiche Flucht aus diesem Lager wurde 1950 von den Briten verfilmt („The Wooden Horse“ – „Das Hölzerne Pferd“).

PLAC GENERAŁA MACZKA

Dzisiejszy plac generała Maczka w okresie przedwojennym był ogrodem należącym częściowo do pałacyku (mieszczącego się obecnie przy ul. Jana Pawła II w Żaganiu), częściowo zaś do parafii Wniebowzięcia NMP. Po wojnie mieściły się tutaj przydomowe ogródki. Dopiero w latach osiemdziesiątych XX wieku, z inicjatywy ówczesnych władz w ramach tzw. czynu społecznego, wybudowano w tym miejscu plac defilad, wyłożony betonowymi płytami. Na placu stanęły dwa czołgi T-34-85. Usunięto je podczas zmian ustrojowych pod koniec lat 80-tych. W kolejnych latach plac był miejscem miejskich i wojskowych uroczystości. W 1993 r. odsłonięto tu pomnik ku czci żołnierzy 1. Dywizji Pancerniej i 1. Drezdeńskiego Korpusu Pancernego. W 1995 roku uchwałą Rady Miasta Żagań nadano placowi nazwę generała Stanisława Maczka. Plac był miejscem organizacji kilku edycji regionalnego święta – Jarmarku św. Michała. To właśnie tutaj możemy podziwiać stare mury miejskie i Poaugustiański Zespół Klasztorny.

W 2018 roku plac przeszedł gruntowną rewitalizację dzięki uzyskanemu współfinansowaniu ze środków EFRR w ramach RPO Lubuskie 2020. Odnowiona infrastruktura umożliwiła poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych, imprez rozrywkowych, rekreacyjnych oraz uroczystości.

GENERAL MACZEK SQUARE

Present-day General Maczek Square was before World War II a garden which partially belonged to the little palace (at present in Jan Paweł II Street in Żagań) and partially to the Assumption of Blessed Virgin Mary Parish. After the war there were adjacent gardens. Only in 1980s with the initiative of the authorities as a community action inhabitants built a parade square with concrete slabs. Two tanks T-34-85 were situated there. They were disassembled during changes in political system at the end of the 1980s. In the years to follow the square served as a place for town and army ceremonies. Here in 1993 a monument in memory of soldiers of 1st Armoured Division and 1st Dresden Armoured Corp was erected. In 1995 with the resolution of Town Council the square was given the name of General Stanisław Maczek. A few times it hosted our regional celebration – St. Michael's Fair. Here we can also admire old city walls and former Augustinian Complex.

In 2018 the square was thoroughly revitalized thanks to co-financing with EFRR sources obtained from RPO Lubuskie 2020. Renovated infrastructure enabled extending our offer of cultural events, entertainment and sporting venues as well as formal celebrations.

GENERAL MACZEK - PLATZ

Der heutige General Maczek-Platz war in der Vorkriegszeit ein Garten, der zum Teil zum Palais (derzeit an der Jana Pawła II Straße in Żagań) und zum Teil zur Pfarrei Mariä Himmelfahrt gehörte. Nach dem Krieg befanden sich hier Hausgärten. Erst in den 80er Jahren des 20. Jahrhunderts wurde an diesem Ort auf Initiative der damaligen Behörden, im Rahmen des sog. Freiwilligen Arbeitsansatzes, ein mit betonplatten ausgekleideter Paradeplatz eingerichtet. Zwei T-34-85 Panzer standen auf dem Platz, sie wurden jedoch später während der politischen Veränderungen Ende der 80er Jahre entfernt. In der darauffolgenden Zeit war der Platz ein Ort der städtischen und militärischen Feierlichkeiten. 1993 wurde hier ein Denkmal zu Ehren von Soldaten der 1. Panzerdivision und des 1. Dresdner Panzerkorps enthüllt. Im Jahr 1995 wurde der Platz auf Beschluss des Stadtrates von Żagań nach General Stanisław Maczek benannt. Der Platz war der Ort, an dem mehrere Ausgaben des regionalen Festes, des sog. St.-Michaels-Jahrmarktes, veranstaltet wurden. Außerdem können wir hier die alten Stadtmauern und die ehemalige Klosteranlage der Augustiner-Chorherren bewundern.

Im Jahr 2018 wurde der Platz dank der Kofinanzierung durch den EFRE im Rahmen des Regionalen Operationsprogramm der Woiwodschaft Lebus 2020 einer gründlichen Revitalisierung unterzogen. Die erneuerte Infrastruktur hat es ermöglicht, das Angebot an Kultur-, Unterhaltungs-, Freizeit- und Festveranstaltungen zu erweitern.

ŻYWIJZA
PANCERNA
1 KORPUS
PANCERNY

[illegible]

INFORMACJA TURYSTYCZNA
TOURIST INFORMATION
TOURISTISCHE INFORMATION

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Szprotawska 4
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 477 10 01
www.turystyka.zagan.pl

Poagustiański Zespół Klasztorny

pl. Klasztorny 2
68-100 Żagań

Zwiedzanie Poagustiańskiego
Zespołu Klasztornego możliwe jest po
uprzednim umówieniu terminu pod
numerem tel. (+48) 609 821 170
lub (+48) 68 444 31 10.

**PLACÓWKI KULTURY/
CULTURAL INSTITUTIONS/
KULTUREINRICHTUNGEN**

Muzeum Obozów Jenieckich

ul. Lotników Alianckich 45
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 478 49 94
www.muzeum.zagan.pl

Żagański Pałac Kultury

ul. Szprotawska 4
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 477 64 64
www.zpk.zagan.pl

Miejska Biblioteka Publiczna

im. Papuszy w Żaganiu

ul. Szprotawska 4
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 477 64 85
www.mbpzagan.pl

**CENTRUM SPORTOWE/
SPORT CENTER/
SPORTZENTRUM**

Arena Żagań Sp. z o.o.

ul. Kochanowskiego 6
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 455 89 53
www.arena.zagan.pl

**BAZA NOCLEGOWA/
ACCOMMODATION/
ÜBERNACHTUNG**

Hotel Willa Park

ul. Piłsudskiego 19
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 478 18 33

Pensjonat Bartosz

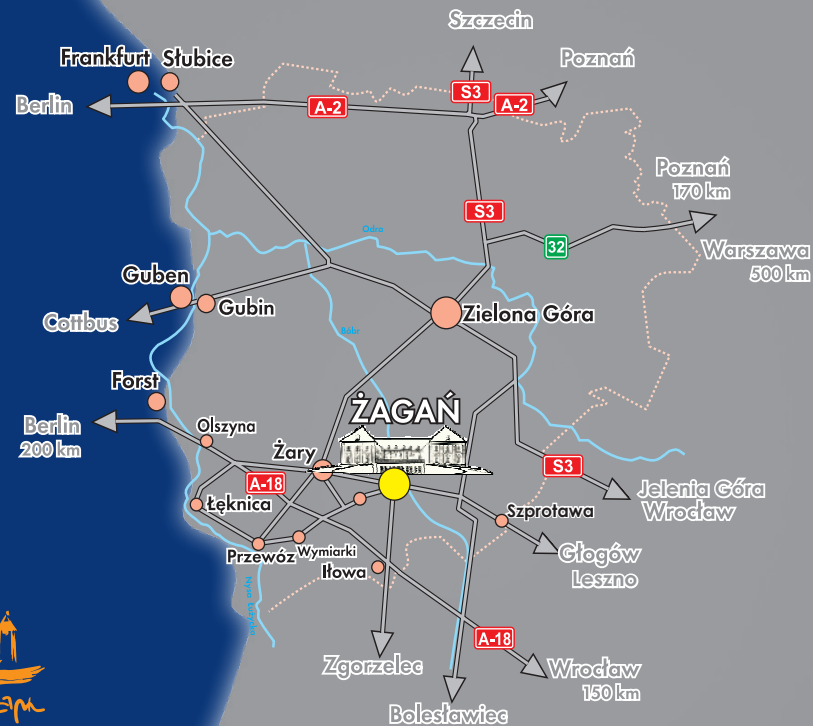
ul. Żarska 46
68-100 Żagań
tel. (+48) 500 035 766

Hostel Arena

ul. Kochanowskiego 6
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 455 89 60

Noclegi Palewski

ul. Nocznickiego 5
68-100 Żagań
tel. (+48) 505 239 502

Urząd Miasta Żagań
Plac Słowiański 17
68-100 Żagań
tel. (+48) 68 477 10 40
fax (+48) 68 477 10 17

www.urzadmiaста.zagan.pl
e-mail: info@um.zagan.pl

2024

Wydawnictwo **gamb**
ISBN 978-83-954020-1-2